

Friskolornas riksförbunds yttrande över Läsdelegationens betänkande Barns och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället (SOU 2018:57)

Friskolornas riksförbund (förbundet) har getts möjlighet att yttra sig över rubricerade betänkande. Förbundet vill framföra följande.

Förbundets synpunkter

Övergripande synpunkter

Förbundet instämmer i Läsdelegationens inriktning om vikten av att barns och ungas läsande stimuleras och utvecklas. Det är angeläget att barn lär sig läsa och skriva för att kunna nå goda resultat i alla skolans ämnen. Det är också en rikedom för barn och unga att kunna ta del av litteratur och berättande.

Förbundet saknar dock en bättre belysning av ungas läsvanor. Det är uppenbart att allt fler unga använder digitala verktyg som mobil, läsplatta, dator m m för sin läsning. Det kommenteras dock mycket ytligt i kapitel 4 att ungas läsande i hög grad sker digitalt. Där fastslås att digital läsning kräver "något utöver att förstå traditionell text" samt att skolan behöver ta hänsyn till det samt att skolans läsförståelseundervisning bör utökas för att bättre svara mot den ökade digitaliseringen i samhället." Förbundet beklagar att denna fråga behandlas så kortfattat när det är av högsta vikt att tänka i nya banor. Den så kallade "traditionella" texten kommer i allt högre grad att ersättas av nya läsvanor med hjälp av digitala medier. Det är oundvikligt och går inte att bortse från i ett så viktigt sammanhang som förslag för att utveckla och förbättra barns och ungas läsande. Det måste gå att se det goda i att ta del av litteratur även om det sker på ett annorlunda vis än vad vi tidigare gjort. De digitala medierna borde i mycket högre utsträckning användas just i sådana sammanhang som att öka både läsförståelse och läsande samt att kunna utjämna skillnader i läsandet mellan barn och ungdomar beroende på socioekonomiska faktorer. Med den ytliga diskussion om läsning via digitala medier som förs i betänkandet, lämnas en mycket väsentlig fråga därhän. Förbundet anser att betänkandet i betydligt större utsträckning hade behövt diskutera frågan om digitala medier gällande såväl läsförståelse som läsning och biblioteksverksamhet.

Kapitel 3, Små barns språkutveckling

Kapitlet behandlar hur man kan stimulera små barns läsande genom olika åtgärder och det föreslås att Läroplanen för förskolan kompletteras med att förskolan ska sträva efter att utveckla barnens intresse för litteratur, samt förslag om att Skolverket ska ta fram stödmaterial för hur förskolan kan arbeta med frågan. Kapitlet behandlar också den problematiska frågan om skillnader mellan barns läsande pga. socioekonomiska faktorer.

Förbundet saknar återigen en belysning av hur digitala hjälpmedel kan stimulera läsande även hos små barn. Många förskolor använder sig redan idag av läsplattor och liknande, vilka mycket väl skulle kunna användas för att minska skillnader i läsandet mellan barn, t.ex. genom att plattan skulle kunna följa barnet mellan förskola och hem och då även kunna användas för läsutveckling även hemma med hjälp av enkla program och enkel tillgång till barnlitteratur. Vidare kan sådana hjälpmedel enkelt öka utbudet av god barnlitteratur genom möjligheter till nedladdningar på ett sätt som böcker i pappersformat aldrig kan erbjudas.

Förbundet anser att det är beklagligt att ett sådant resonemang kring digitala verktyg helt saknas i ett betänkande av idag.

I övrigt tillstyrker förbundet förslagen i kapitlet.

Kapitel 4, Läsning i skolan

Kapitlet innehåller inga reella förslag. I övrigt hänvisar vi till våra övergripande synpunkter gällande detta avsnitt.

Kapitel 5, Skolbibliotek och läsning

Som tidigare framförts, anser förbundet att det är av största vikt att barns och ungas läsförståelse och läsande utvecklas och uppmuntras, av många skäl. Förbundet anser också att det är bra med skolbibliotek och också att dessa i betydligt högre utsträckning borde göras digitala, bl.a. för att bredda utbudet på litteratur. Digitaliseringen gör det möjligt att ge ett helt annat utbud av skönlitteratur, faktaböcker och läromedel än vad som är möjligt i ren pappersform. Rätt använd kan också digitala medier öka läsförståelse och utgöra ett mycket gott lärverktyg i undervisningen både i svenska och andra ämnen samt erbjuda studiehundledning på modersmålet för de som behöver sådan.

Förbundet anser att ovanstående är mer väsentligt än bemannade bibliotek. Det kan finnas fördelar med en sådan bemanning, framförallt på större skolor. På mindre skolor och för små huvudmän (både kommunala och fristående sådana) kan det vara svårt att uppfylla krav på bemanning av skolbibliotekarie, där det i stället är väsentligt att satsa resurserna på ren undervisning. Men det kan framförallt vara svårt att ge ett tillräckligt och lämpligt utbud av litteratur, faktaböcker och läromedel utan att ta hjälp av digitaliserade medier, något som gäller alla skolhuvudmän, men framförallt de mindre enheterna.

Förbundet anser därför att det är väsentligt att modernisera synen på skolbiblioteket, dels därför att skolan idag i läro- och kursplaner innehåller krav på lärande på och genom digitaliserade medier och dels för att samhället i allt högre utsträckning

digitaliseras. Nya förslag bör därför ligga i framkant och ta hänsyn till den utvecklingen. Förbundet saknar sådana förslag i betänkandet.

Med detta sagt, **tillstyrker förbundet förslaget att Skolverket tar fram stödmaterial** om skolbibliotek, men vill särskilt understryka vikten av att hänsyn måste tas till den digitala utvecklingen i ett sådant stödmaterial.

Förbundet **avstyrker förslaget om att utreda bemanning av skolbibliotek.**

Förbundet avstår från att lämna synpunkter på övriga delar i betänkandet.

För Friskolornas riksförbund

Gudrun Rendling
förbundsjurist